

ASEMAKAAVAN MUUTOS 715, COOKENTIE LUONTOSelvitys

Marko Vauhkonen

8.9.2023

ASEMAKAAVAN MUUTOS 715, COOKENTIE

LUONTOSELVITYS

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	3
2.1 Selvitysalue	3
2.2 Lähtöaineisto	3
2.3 Maastotyöt	5
3 Tulokset	6
3.1 Yleiskuvaus.....	6
3.2 Arvokkaat luontokohteet ja lajiesiintymät	10
4 Lähteet ja kirjallisuus.....	11

Kansi: Cookentien päässä olevan pysäköintialueen reunamännikköä.

Pohjakartta ja ilmakekuva © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Marko Vauhkonen.

1 JOHDANTO

Heinolan Vierumäellä sijaitsevalla Urheiluopiston alueella on aloitettu asemakaavan muutoksen 715 Cookentie laatiminen. Se koskee Cookentietä ja sen reunoja, tien päässä olevaa pysäköintialuetta sekä pysäköintialueen länsi-luoteispuolista aluetta, joka on pääosin taimikkoa. Kaavamuutoksen tavoitteena on mahdollistaa mm. uusien asuinrakennusten rakentaminen (Arkkitehtitoimisto Rosberg Ikävalko Oy 2023).

Asemakaavan muutosta varten tarvitaan riittävät ja ajantasaiset tiedot alueen luonnonoloista ja luontoarvoista. Alueen luontoselvitys tilattiin Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä, jossa työn on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen. Selvityksen tavoitteena on tunnistaa maankäytön suunnittelun kannalta merkitykselliset tai erityistä huomioonottamista vaativat luontoarvot. Luontoselvityksen tulosten perusteella voidaan arvioida kaavamuutoksen luontovaikutuksia.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

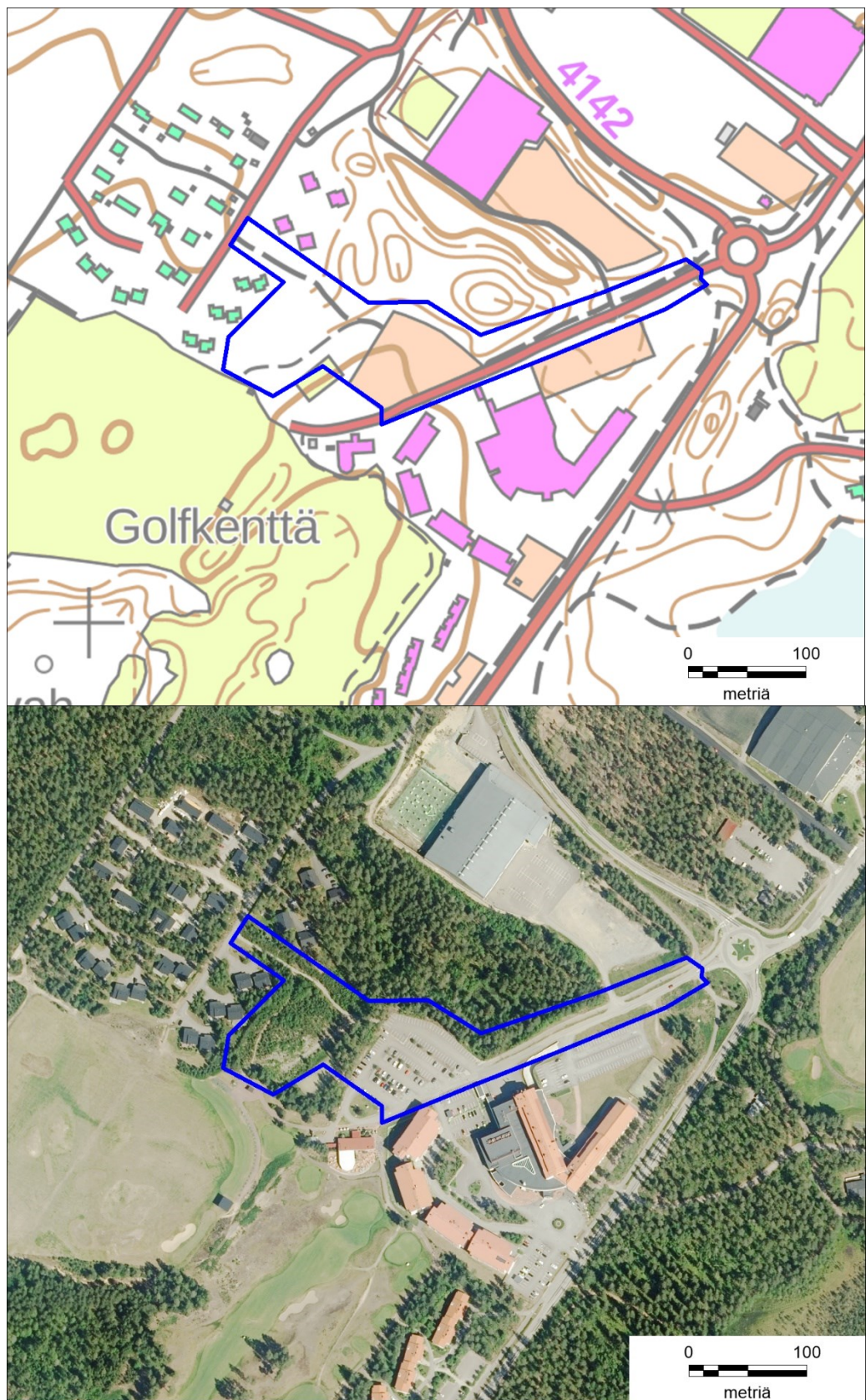
2.1 Selvitysalue

Luontoselvitys laadittiin Cookentien kaavamuutosalueelta, joka on rajattu sinisellä viivalla kuvaan 1. Sen pinta-ala on noin 2,5 hehtaaria. Selvitysalue sijoittuu kiinteistöille 111-404-2-112 ja 111-404-16-2.

2.2 Lähtöaineisto

Voimassa olevissa asemakaavoissa (Ak 575, Ak 631 ja Ak 643) ja osayleiskaavassa (Suomen Urheiluopiston alueen osayleiskaava) ei ole osoitettu selvitysalueelta luontokohteita. Kaavoitusta varten tehdyissä luontoselvityksissä (mm. Hietaranta 2003) ei ole todettu selvitysalueelta arvokkaita luontokohteita tai lajiesiintymiä.

Esiselvitysvaiheessa tarkistettiin selvitysalueen ja sen lähiympäristön aiemmat luontotiedot ympäristöhallinnon rekistereistä ja paikkatietoaineistoista (Suomen ympäristökeskus, Avoin tieto), Suomen Lajitietokeskuksesta (www.laji.fi) ja Suomen metsäkeskuksesta (www.metsakeskus.fi). Lisäksi tehtiin selvitysalueen kartta- ja ilmakuvatarkastelu sekä suunniteltiin maastotöiden toteuttaminen tarkemmin.

Kuva 1. Luontoselvitysalueen raja (sininen viiva) kartta- ja ilmakuvapohjalla.

2.3 Maastotyöt

Luontoselvitys tehtiin asemakaavatarkkuudella soveltaen ympäristöhallinnon ohjeita (Mäkelä & Salo 2021, Nieminen & Ahola 2017, Sierla ym. 2004). Työssä hyödynnettiin alueen aiempia luontotietoja (ks. alaluku 2.2; lisäksi selvityksen tekijän havaintoarkisto). Maastossa käytettiin GPS-paikanninta (Garmin 62s), jolla luontokohteet ja lajien havaintopaikat voitiin paikantaa riittävällä tarkkuudella.

Luontoselvityksen maastokäynti tehtiin 24.8.2023. Selvitysalue (kuva 1) käveltiin kattavasti läpi lukuun ottamatta asfaltoituja alueen osia (liikenneväylät, pysäköintialue). Maastossa inventoitiin kohteen kasvillisuutta ja putkilokasvistoa, joista kirjattiin muistiin yleiskuvaus ja mahdolliset erityispiirteet.

Maastossa selvitettiin arvokkaiden luontokohteiden esiintyminen. Näitä ovat mm. luonnonsuojelulain 64 §:n mukaiset suojellut luontotyytit, vesilain 2 luvun 11 §:n ja 3 luvun 2 §:n mukaiset pienvesikohteet ja metsälain 10 §:n mukaiset elinympäristöt. Lisäksi arvioitiin, onko alueella kohteita, jotka täyttäisivät Suomessa uhanalaisten luontotyyppien (Kontula & Raunio 2018a, b) tai METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016). Todetut luontokohteet rajataan kartalle ja arvotetaan.

Huomionarvoisten putkilokasvilajien (luontodirektiivin liitteiden II ja IV(b) lajit, erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät sekä muut vaateliaat tai harvinaiset lajit) esiintyminen inventoitiin maastokäynnillä. Huomionarvoisten kasvilajien esiintymät paikannetaan ja niistä kirjataan ylös mm. runsaustieto.

Erityistä huomiota kiinnitettiin uhanalaiseen kangasvuokkoon, jota kasvaa Vierumäen kangasmetsissä monin paikoin. Mahdolliset kangasvuokon esiintymät inventoitiin etsimällä huolellisesti lajin lehtiruusukkeita sopivilta kasvupaikoilta. Lajin esiintyminen voidaan inventoida täysin luotettavasti myös kukinta-ajan ulkopuolella, sillä kangasvuokolla on vihreinä talvehtivat lehdet, jotka ovat havaittavissa milloin tahansa lumettomaan aikaan. Myös kukinta-aikana toukokuussa lajin inventointi joudutaan tekemään samalla tavalla lehtiruusukkeita etsien, sillä kaikki lajin yksilöt eivät kuki vuosittain. Olosuhteista riippuen jopa yli puolet kangasvuokoesiintymän yksilöistä saattaa olla kukkimattomia (ks. esim. Vauhkonen 2012).

Maastokäynnillä havainnoitiin myös muuta eliölajistoa siltä osin kuin se oli ajankohta huomioiden mahdollista ja tarkoituksenmukaista. EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin kuuluvan kirjojerkkoperhosen esiintyminen selvitettiin etsimällä maitikkakasvustoista toukkien kutomia seittipesiä (ks. Nieminen & Ahola 2017, Sierla ym. 2004). Tulosten perusteella rajataan mahdolliset kirjojerkkoperhosen lisääntymispaikat.

Luontoselvityksen osana arvioitiin huomionarvoisen lajiston (luontodirektiivin liitteiden II ja IV(a) lajit, erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät sekä muut vaateliaat tai harvinaiset lajit) kannalta merkittävät elinympäristöt tai kohteet sekä mahdolliset lisäselvitystarpeet.

3 TULOKSET

3.1 Yleiskuvauk

Selvitysalueen länsiosa on enimmäkseen tiheää mäntyvaltaista taimikkoa (kuva 2). Paikoin puusto on ehtinyt jo kasvatusmetsän mittoihin. Männyn lisäksi puustossa on koivua, raitaa ja muita pajuja sekä vähän katajaa. Taimikon halki johtaa Cookentien pään pysäköintialueen ja Kiilukantien yhdistävä ajoura, joka toimii jalan- kulkijoiden ja pyöräilijöiden kulkuväylänä (kuva 3). Golfkentän reunalta taimikon läpi tuleva kapea polku yhtyy ajouraan sen keskivaiheilla. Ajouran itäpään lähellä erkanee lounaan suuntaan eli golfkentälle päin toinen, sora- tai murskepintainen ajoväylä. Se on ollut jo pidempään vähäisellä käytöllä ja umpeutumassa.

Kuva 2. Tiheää mäntyvaltaista taimikkoa selvitysalueen länsiosassa.

Kuva 3. Cookentien päässä olevan pysäköintialueen ja Kiilukantien välinen kulkuväylä.

Taimikkoalueen maaperää on muokattu ja tasattu ja matalien maavallien aineksia on saatettu tuoda muualta. Alueella kasvaa kangasmetsälajien lisäksi mm. vuohenputkea, niittyjuolaa ja koiranheinää. Muita, kuivahkolle kankaalle tyypillisiä kenttäkerroksen kasveja ovat hietä- ja metsäkastikka, maitohorsma, kanerva, kielo, mustikka, puolukka, metsälauha, kangasmaitikka, vadelma, rohtotädyke ja rätvänä.

Taimikon eteläpuolella olevalla sora- ja murskepintaisella ajoväylällä sekä siihen liittyvällä umpeenkasvavalla (etenkin koivu ja pajut) aukealla (kuva 4) kasvaa runsaasti keltamaitetta sekä kissankelloa, keltakannusruohoa, puna- ja alsikeapilaa, siankärsämöä, pietaryrttiä, metsänätkelmää, pujoa, leskenlehteä, hietakastikkaa, nurmirölliä ja muita heiniä, kanadankoiransilmää, kultapiiskua, ahomansikkaa, ahojökkärää, voikukkia, pelto-ohdaketta, syysmaitiaista ja niittyhumalaa. Niukkoina esiintyviä lajeja ovat ruusuruoho, rantatädyke ja kelta-apila (kuva 5). Alueen eteläreunalla kasvaa varttuneita mäntyjä ja koivuja.

Kuva 4. Taimikon eteläpuolella on umpeenkasvava aukea ja ajoväylä.

Kuva 5. Umpeutuvalla ajoväylällä kasvaa silmälläpidettävää kelta-apilaa.

Cookentien päässä olevan pysäköintialueen luoteisreunalla on kapea kaistale harvennettua uudistuskypsää männikköä (kansikuva). Puustossa on lisäksi pari varttunutta koivua sekä alikasvoksena nuorta koivua ja männyn taimia. Kuivahkon kankaan kenttäkerroksessa vallitsevat kanerva ja puolukka. Muuta lajistoa ovat kielo, mustikka, hieta- ja metsäkastikka, kangasmaitikka ja metsälauha. Pysäköintialueen pientareella kasvaa komealupiinia, joka on haitallinen vieraslaji. Kasvis-
toon kuuluvat lisäksi särmäkuisma, kanadankoiransilmä, keltamaite, koiranheinä, pietaryrtti, siankärsämö, vadelma, paimenmatara, hiirenvirna, ahosuolaheinä, pujo ja kelta-apila.

Harvennettu uudistuskypsä männikkö jatkuu pysäköintialueen pohjois- ja koillisreunalle (kuva 6). Alikasvoksena on jonkin verran koivua. Idempänä Cookentien pohjoisreunalla männikkö muuttuu varttuneeksi ja puustossa on koivun lisäksi myös haapaa ja raitaa. Kenttäkerroksen lajisto on samaa kuin edellisessä kappaleessa kuvatulla männikkökaistaleella.

Selvitysalueen itäpäässä Cookentien reunalla on nurmikkoa tien molemmin puolin. Nurmikoilla kasvaa eri heinälajien lisäksi mm. vähän valkoapilaa, syysmaitaista, pihatatarta ja voikukkia.

Kuva 6. Pysäköintialueen pohjois–koillisreunan männikköä.

3.2 Arvokkaat luontokohteet ja lajiesiintymät

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyypppejä tai luonnonmuistomerkkejä. Lähin Natura 2000 -alue on Kullaan lähteet (FI0404011), joka sijaitsee selvitysalueen itäpuolella lähimmillään noin 1,8 kilometrin etäisyydellä. Harjunsuojeluohjelmaan kuuluva Vierumäen-kangas–Musterinharju-niminen kohde (HSO060058) sijaitsee selvitysalueen pohjoispuolella lähimmillään yli 500 metrin päässä.

Maastoselvityksessä ei todettu kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 64 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien, vesilain 2 luvun 11 §:n ja 3 luvun 2 §:n mukaisten pienvesikohteiden tai metsälain 10 §:n mukaista elinympäristöjen kriteerit. Metsälakia ei sovelleta asemakaava-alueilla lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita. Selvitysalueella ei ole Suomessa uhanalaiseksi luokiteltuja (Kontula & Raunio 2018a, b) luontotyypppejä tai METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016) täyttäviä kohteita.

Selvitysalueelta ei ole ennestään tiedossa huomionarvoisten (ks. alaluku 2.3) putkilokasvien tai muiden eliölajien esiintymiä. Sellaisista ei tehty havaintoja myöskään elokuun 2023 maastoinventoinnissa lukuun ottamatta kelta-apilaa, joka on luokiteltu (Hyvärinen ym. 2019) Suomessa silmälläpidettäväksi (NT) kasvilajiksi. Kelta-apilaa tavattiin kolmessa paikassa (kuva 7), yhteensä noin kymmenen yksilöä. Laji on nykyisin Heinolan seudulla ja laajemminkin Päijät-Hämeessä melko yleinen (esim. Suomen Lajitietokeskus, Vauhkonen 2003 ja julkaisematon). Kangasvuokolle sopivia kasvupaikkoja selvitysalueella ovat kulkuväylien reunat sekä pysäköintialueeseen rajautuvat harvennetut, uudistuskypsät männiköt. Lajia ei kuitenkaan tavattu.

Inventoinnissa ei tehty havaintoja kirjoverkkoperhosen toukkapesistä. Selvitysalueella ei ole liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Lepakoiden esiintyminen alueella on mahdollista, mutta alueella ei arvioitu olevan niiden kannalta tärkeitä alueita (mm. saalistusalueet, ks. SLTY 2023). Selvitysalueella ei todettu lepakoiden piilopaikoiksi sopivia kolopuita tm. kohteita.

Selvitysalueella ei arvioitu olevan huomionarvoisten eliölajien kannalta tärkeitä tai merkittäviä elinympäristöjä tai kohteita. Selvitysalueen luonnonolojen ja tehdyn asiantuntija-arvioinnin perusteella ei ehdoteta täydentäviä lajistoselvityksiä.

Kuva 7. Kelta-apilan kasvupaikat (punaiset ympyrät) selvitysalueella.

4 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Arkkitehtitoimisto Rosberg Ikävalko Oy 2023: Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS). Asemakaavan muutos 715, Cookentie. 9 s.
- Hietaranta, J. 2003: Heinolan kaupunki. Vierumäki. Suomen Urheiluopisto. Maastotarkastelu ja kangasvuokon esiintyminen alueella. 8 s. + liitekartat.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 5/2018:1–388.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5/2018:1–925.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021:1–346.

- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- SLTY 2023: Lepakkokartoitusohje 2023. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. – Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 63 s.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnon-tieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.
- Vauhkonen, M. 2003: Päijät-Hämeen uhanalaiset ja silmälläpidettävät putkilokasvit. Esiintymät ja niiden suojelu. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 326:1–98.
- Vauhkonen, M. 2012: Kangasvuokkoinventoinnit Päijät-Hämeessä 2008–2012. – Tmi Marko Vauhkonen, Heinola. 19 s. + liitekartat 21 s.